

4-2015

Missä mennään ATT-, Finna-, Finto-, Kilda- ja Melinda-hankkeissa 4/2015

30.10.2015

Tästä Kansalliskirjaston tilannekatsauksesta saat uusimmat tiedot ATT-hankkeen, Finnan, Finton, Kildan sekä Melindan kuulumisista.

Tulevia tilaisuuksia syksyllä 2015

- [Asiantuntijaseminaari to 26.11.](#) Ilmoittautumisen alkamisesta tiedotetaan marraskuussa.
 - Edellisten Asiantuntijaseminaarien materiaalit ja videotallenteet löytyvät [wikisivuilta](#).

Menneet tilaisuudet

- Kirjastoverkkopäivät järjestettiin 20.–22.10.
 - [Esitystiedostot](#)
 - [Videotallenteet](#)

Finna
Finto
Kilda
Melinda
ATT/Tajua

Finna

Finna on tiedonhakupalvelu, joka kokoaa yhteen aineistoja arkistoista, kirjastoista ja museoista.

Ajankohtaista mukana olevista organisaatioista

Tuotantoon tai betatuotantoon ovat alkusyksystä siirtyneet:

- Centria AMK
- Humanistinen AMK
- Itä-Suomen yliopisto
- Kajaanin AMK
- Kymenlaakson museot
- Lappeenrannan museot

Tuotantoon siirtyneitä Finna-näkymiä:

- Kajaanin AMK <https://kamk.finna.fi/>
- XAMK <https://kaakkuri.finna.fi/>
- Lappeenrannan museot <https://lappeenrannanmuseot.finna.fi/>
- HKM:n Elanto-näkymä <https://hkm.finna.fi/elanto/>
- Centria-kirjastot <https://centria.finna.fi/>

Uusina organisaatioina on Turun Museokeskuksesta tuotantoon haravoitu Forum Marinumin ja Salon historiallisen museon aineistoa.

Ajankohtaista mukaantulosta

Finnaan ovat ilmoittautuneet seuraavat uudet organisaatiot tai organisaatioiden yhteenliitymät:

- Kirjastot: Uudenmaan kirjastot, Sotkamon kunnankirjasto, Viittomakielinen kirjasto, Louna-kirjastot
- Museot: Vantaan kaupunginmuseo
- Osana jo mukanaolevia kimppoja: Salon historiallinen museo (Turun museokeskuksen kimppa), Museoviraston Journalistinen kuva-arkisto

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Finnan käytettävyydestien tulokset on saatu. Testiin osallistui kuvatoimittajia sekä AMK-opiskelijoita. Lue lisää [testistä ja sen tuloksista](#). Testauksen toinen vaihe on joulukuussa 2015.

Tapahtumat ja koulutukset

- Finna-päivän seminaari 10.11.2015
 - Finna-päivän seminaari järjestetään tiistaina 10.11.2015, klo 13.00–15.30 Kansallisarkistossa.
 - Teemana on tänä vuonna Finnan aineistojen avaaminen ja käyttö.
 - Voit osallistua seminaariin paikan päällä tai etänä.
 - Tutustu [ohjelmaan ja ilmoittaudu!](#)
- Käyttäjäfoorumi 10.11.2015
 - Finna-päivän yhteydessä järjestetään käyttäjäfoorumi.
 - Kutsuvierastilaisuuteen osallistuu Helsingin yliopiston folkloristiikan arkistokurssin opiskelijoita.
- Finna-koulutus 19.11.2015
 - Aikaisemmin ilmoitetusta poiketen Finna koulutus järjestetään **kaikille organisaatioille samana päivänä 19.11.**
 - Koulutus sisältää perustietoa Finnan mukaantulosta.
 - Hallintaliittymän koulutus on siirretty keväälle 2016.
 - Koulutukseen pääsevät kaikki syksyllä mukaan ilmoittautuneet organisaatiot. Myös aiemmin mukaan tulleet organisaatiot voivat kysyä mahdollisuutta osallistua tilaisuuteen.
- Seuraavat [sektoritapaamiset](#) järjestetään joulukuun alussa 2.–8.12.2015.

Muuta

- Finna-hakupalvelun vuoden 2015 **käyttäjäkysely** toteutetaan viikoilla 47-50.
 - Verkkokyselyllä kartoitetaan Finnan käyttötapoja sekä käyttäjien kokemuksia ja tarpeita. Tuloksia hyödynnetään Finnan jatkokehittämisessä.

Lisätietoja:

- Finnaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: finna-posti@helsinki.fi
- Finnan kehittäminen ja arkinen yhteistyö [Finna-wikissä](#)
- Finna osana KDK-hanketta [KDK-verkkosivuilla](#)

Finna-tilannekatsauksen kokosi kehittämisspällikkö Erkki Tolonen.

Finto

Finto on suomalainen palvelu sanastojen, ontologioiden ja luokitusten julkaisua ja käyttöä varten.

Teknisen kehityksen kuulumiset

- Finto-palvelu korvaa pitkään palvelleen VESA-verkkosanaston vuoden 2016 alusta. Lisätietoja asiasta Finto-projektin wiki-sivustolla: <https://wiki.helsinki.fi/pages/viewpage.action?pagelD=179441574>
- Finto-palvelun ohjelmiston [Skosmoksen versio 1.2](#) on julkaistu. Versio toi mukanaan bugikorjausten lisäksi useita parannuksia erityisesti ryhmähakemiston toimintaan.

Sisältötyön kuulumiset

- Finto-projekti on työstänyt Yleisen suomalaisen asiasanaston paikannimien pohjalta uutta "YSO-paikat"-paikkatietoresurssia. Ideana on rikastaa YSAN paikannimiä mm. sijaintitiedoilla ja näin tarjota laajemmat sovellusmahdollisuudet omaava paikkatietosanasto kuvailukäyttöön. YSO-paikat tullaan julkaisemaan Fintossa.
- YSON sisältämät termit ovat tesaurusperiaatteiden mukaisesti useimmiten monikkumuotoisia. Nyt termien yksikkömuotoja suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi ollaan myös viemässä YSOon. Muutoksen tarkoituksena on helpottaa YSON soveltamista mm. tiedonhakuun ja tekstianalyysiin, joissa usein käytetään yksikkömuotoisia sanoja.
- YSON käsitteiden linkittämistä [Wikidataan](#) ollaan valmistelemassa. Toteutuessaan linkitys avaisi sillan YSOsta ja sillä kuvailluista aineistoista moniin Wikimedia-perheen avoimiin sisältöihin (mm. Wikipedia, DBpedia, Wikimedia Commons ym).

Kokoukset

- Finto-projektin ohjausryhmän kokous pidettiin 21.9. Kokouksen pöytäkirjat ovat luettavissa projektin julkisessa Wikissä: <https://wiki.helsinki.fi/pages/viewpage.action?pagelD=120463871>
- Finto-projektin Laajennetun projektiryhmän seuraava kokous pidetään 10.11.

Seminaarit ja viestintä

- Skosmos-ohjelmiston kansainväliselle käyttäjäyhteisölle on perustettu foorumi/sähköpostilista Google Groups -palveluun. Foorumilla on jo käyty keskustelua mm. ohjelmiston tulevaisuudennäkymistä ja käyttöliittymän käännöksistä eri kielille.
- Finto osallistui NordLOD-verkoston tapaamiseen Tukholmassa syyskuun lopussa. Tapaamisen aiheina olivat pohjoismaiset yhteistyömahdollisuudet linkitetyn kulttuuridatan ympärillä, mm. auktoriteettiyhteistyö.
- Edellisessä katsauksessa mainitun ELAG 2015 -konferenssin esitysten videotallenteet on julkaistu Youtubessa, ml. Fintosta pidetty esitys. Esitykset löytyvät täältä: <https://www.youtube.com/watch?v=jQR96fff5GE&list=PLZVKEICvA5-EJik8Pmuljb7H5Zlo6Xv5R>
- Suomen ajallisen paikkaontologian SAPOn nykytilasta ja kehitysmahdollisuuksista on julkaistu raportti, joka löytyy osoitteesta <https://www.doria.fi/handle/10024/113684>. SAPO kuvaa suomalaisten kuntien perustiedot, olemassaolon ajankohdat sekä osalle kunnista maantieteelliset polygonit tietynä ajanhetkenä. Nyt julkaistu raportti kuvaa kattavasti SAPOn rakenteen sekä sen ylläpidon vaatimukset ja mahdolliset kehitysskenaariot. Uusi versio SAPOsta itsestään on tarkoitus julkaista vielä tämän vuoden aikana.

Lisätietoja:

- Voit lähettää Fintoa ja ONKI-projektia koskevat kysymykset, kommentit ja palautteen osoitteeseen finto-posti@helsinki.fi.
- [Projektin wiki-sivut](#).

Finto-tilannekatsauksen kokosi kehittämisspääällikkö Matias Frosterus.

Kilda

Kilda eli Kirjastometatieto linkitetyksi dataksi -projekti (2014-2016) tukee siirtymistä kirjastometatiedon tuotannossa linkittyvään dataan. Ensimmäinen askel linkittyvän ja yhteentoimivan metatiedon suuntaan on kansainvälisen RDA-kuvailustandardin käyttöönotto Suomen kirjastoissa. Kilda edistää myös uusien tunnisteiden käyttöönottoa ja sanastojen julkaisemista avoimena datana.

Ajankohtaista

RDA-tiedotussivuilla on uusi [Kysymyksiä ja vastauksia -osio](#), jossa on kooste palveluosoitteeseen (kuvailusaannot-posti@helsinki.fi) ja muita kanavia pitkin tulleista kysymyksistä. Lähetä lisää kysymyksiä palveluosoitteeseen tai kommentoi [Kysymyksiä ja vastauksia -sivulle!](#)

Viimeisimmät ohjeet

RDA-suomennoksen siirtäminen kansainväliseen [RDA toolkit -palveluun](#) on loppusuoralla. Suomennos julkaistaan palvelussa vuoden 2015 lopussa. Syksyn 2015 RDA-koulutusten ajan suomenkieliset RDA-tekstit ovat käytettävissä [RDA-wikissa](#).

Ryhmiä kokoukset

Kilda-projektin ohjausryhmän seuraava kokous on 28.1.2016. Ohjausryhmän esityslistat ja muistiot ovat Kilda-projektin [Projektioorganisaatiosivulla](#).

Seminaarit, koulutukset

Kirjastoverkon RDA-koulutukset ovat käynnissä. Ensimmäisen koulutuspäivän 2.10.2015 esitysdiat ja videoinnit ovat [RDA-koulutussivulla](#). Seuraavat koulutuspäivät ovat 27.10. ja 1.12. Koulutus on luonteeltaan RDA-tekstiä esittelevää, ei siis varsinaista luettelointikoulutusta. Koulutuspäivien ohjelmat ja muuta tietoa löytyy [RDA-koulutussivulta](#). Tilaisuuksien jälkeen osallistujille lähetetään sähköpostissa palautelomake. Palaute on tärkeää ensi vuoden koulutusten suunnittelussa. Kiitos jo palautetta antaneille!

RDA:n käyttöönotosta kiinnostuneille järjestetään 17.11.2015 RDA-kyselytunti. Yhden tunnin pituinen kyselytunti pidetään verkossa. Kyselytunti keskittyy RDA:n käyttöönottoon, ei niinkään RDA:n sisältöön. Kysymyksiä voi lähettää etukäteen osoitteeseen kuvailusaannot-posti@helsinki.fi. Kysymyksiä on tarkoitus esittää myös kyselytunnin aikana etäyhteyden "chatin" kautta. Lisätietoa kyselytunnista [RDA-koulutussivulla](#) ja sähköpostilistoilla lähiaikoina.

Lisätietoja:

- [Kilda-projektin sivut](#)
- [RDA-tiedotussivut](#)
- Kilda-projektia koskevat kysymykset osoitteeseen: kk-kilda@helsinki.fi
- Kuvailusääntöjä koskevat kysymykset osoitteeseen: kuvailusaannot-posti@helsinki.fi

Kilda-tilannekatsauksen kokosi kehittämispäällikkö Marja-Liisa Seppälä.

Melinda

Melinda on kansallinen metatietovaranto, joka kokoaa kirjastoaineistojen kuvailevat metatiedot yhteen paikkaan.

Ajankohtaista mukana olevista organisaatioista

Yliopisto- ja yhteiskirjastot, ammattikorkeakoulukirjastot:

- Melindan laadunparannuksen toimet kokoava Melindan laatuohjelma etenee. Keväällä Melinda-kirjastoille tehdyn laatukselyn pohjalta valitut kehittämiskohteet löydät [Metiva-wikistä](#).
- Parannukset on aloitettu ja niitä tehdään jatkuvasti. Kuvailun ohjeistuksen ja periaatteiden selkiyttämisessä teemme yhteistyötä KUMEA-ryhmän kanssa.
- Melindan talonmies tiedottaa laadunparannustoimien edistymisestä voycat –sähköpostilistalla ja Metiva-wikissä. Laatuohjelman tulokset ja toimenpiteet olivat esillä 30.9 pidetyssä talonmiehen [tuokiossa](#). Kirjastoverkkopäivien Melinda-työpajassa talonmies kävi läpi haastavia kuvailuesimerkkejä.

Yleiset kirjastot:

- Pirkanmaan PIKI-kirjastot aloittivat tuotantokäytön ja luetteloinnin Melindaan asteittain kesäkuussa. PIKI-kirjastojen aineisto (2,3 milj. tietuetta) on siirretty Melindan tuotantokantaan kesän ja syksyn aikana.
- PIKI-kirjastojen käyttöönotossa on luotu prosessi, toimintamalli ja käytännöt yleisten kirjastojen Melindaan liittymiselle.
- Kokkolan seudun Anders-kirjastot ovat jatkaneet Melindaan liittymisen valmistelua mm. ISBD-konversion osalta. Koeajot aloitetaan marraskuussa.
- Helsingin kaupunginkirjasto – keskuskirjasto, PIKI-kirjastot ja Kansalliskirjasto ovat pitäneet syksyn aikana yhteisiä työpajoja, joissa on kuvattu Melindaan ja yleisten kirjastojen metatietoprosessiin liittyviä tietovirtoja. Työssä on hyödynnetty kokonaisarkkitehtuurin menetelmiä ja mallinnettu nykytilaa sekä vaihtoehtoisia tavoitetilaskenaarioita. Työ jatkuu edelleen.

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Automaattisten massakorjausten neljäs erä on suunnitteilla. Pyrimme ajamaan sen syksyn aikana. Lisätietoa korjausajoista löydät [Metiva-wikistä](#).
- Uusia korjauksia voi myös ehdottaa osoitteeseen melinda-posti@helsinki.fi.

Ryhmiä kokoukset

- Tiedonhallinnan ohjausryhmä kokoontuu seuraavan kerran 9.12.2015. Tutustu aiempiin [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä kokoontuu seuraavan kerran 4.11.2015. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Metatietovarannon musiikkityöryhmä MusaMelinda kokoontuu seuraavan kerran loppusyksystä. Tutustu aiempiin [kokouspöytäkirjoihin](#).

Tapahtumat ja koulutukset

- Melinda-Aleph peruskoulutuksen uusille Melinda-kuvailijoille järjestämämme 12.11. Ilmoittautuminen alkaa lähiaikoina.
- Seuraavan Melindan talonmiehen tuokion pyrimme pitämään joulukuussa.
- Tilaisuuksien ja koulutusten materiaalit löydät [Metiva-wikistä](#).

Lisätietoja:

- Melindaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: melinda-posti@helsinki.fi
- [Metiva-wiki](#)

Melinda-tilannekatsauksen kokosi kehittämisspällikkö Minna Olkinuora-Tauru.

ATT - Avoin tiede ja tutkimus

Tajua

Tajua-hanke edistää tieteen tuotosten avointa saatavuutta. Se on Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen osahanke Kansalliskirjastossa.

Projekti on käynnistynyt

TAJUA-projektin tavoite on parantaa tieteen tuotosten saatavuutta ja löydettävyyttä. Hanke koostuu verraten itsenäisistä osaprojekteista:

- rinnakkaistallennuksen infrastruktuurin kehittäminen
- avoimen julkaisemisen yhtenäiset käytännöt
- avoimen julkaisemisen tuen mallitt
- tutkimusdatan kuvailutyökalu
- tutkimusaineistojen tunniste- ja nimitietopalvelut
- avoimen tieteen tuotosten pitkäaikainen saatavuus.

Projekti käynnistyi virallisesti 1.9.2015. Helsingin yliopistossa voimassa olevan rekrytointikiellon takia alku on kuitenkin ollut verkkainen.

Tietojärjestelmäsuunnittelija Anis Moubarik työskentelee projektissa vuoden loppuun. Hän osallistuu *rinnakkaistallennuksen infrastruktuurin kehittämiseen* sekä *tutkimusdatan kuvailutyökalun* suunnitteluun.

Projektitsehteri Piia Naukkarinen työskentelee *avoimen julkaisemisen tuen mallien* parissa samoin vuoden loppuun.

Open Accessin rahaliikennettä selvitetty

Avoimeen julkaisemiseen liittyvien artikkelimaksujen eurantaa olisi tärkeää, mm. siksi, ettemme maksa päällekkäisiä artikkeleita- ja tilausmaksuja. Artikkelimaksuihin liittyy myös muita kuluja, jotka lisäävät avoimen julkaisemisen kokonaiskustannuksia. Open Access -markkinat ovat kasvussa, joten näiden kustannustenkin merkitys kasvaa. Tajua-hankkeessa valmistellaan raporttia artikkelimaksujen

Raporttia varten on kerätty saatavilla olevaa tietoa Suomen yliopistojen artikkelimaksuista. Pääasiallinen riedonlähde on ollut OKM:n julkaisutiedonkeruu, mutta sitä on täydennetty muilla tiedonlähteillä. Artikkelimaksuista tietoa on kuitenkin verraten vähän saatavilla, mutta karkeita arvioita voitaneen tehdä. Tietoa suomalaisten tutkijoiden avoimesta julkaisemisesta pyritään keräämään myös kustantajien datasta. Raporttia täydennetään vielä kustantajien open access -lisenssien lainopillisella tarkastelulla: mitä kirjoittajat voivat ja eivät voi niiden perusteella tehdä.

Jo saatujen tulosten perusteella on selvää, että avointa julkaisemista koskevaa tiedonkeruuta on parannettava.

Raportti tulee valmistuessaan tarjoamaan tietopohjaa avoimen julkaisemisen tuen mallien jatkokehitykselle. Pyrimme tuottamaan ensimmäisen avoimen version mahdollisimman pian.

Lisätietoja: [TAJUA-projekti](#)

Tajua-tilannekatsauksen kokosi kehittämisspällikkö Esa-Pekka Keskitalo.

ATT-hankkeen koulutuskoordinaatio

ATT-hanke aloitti koulutusten järjestämisen avoimen tieteen osaajakoulutuksella, jonka ensimmäinen tapaaminen järjestettiin 14. syyskuuta Helsingissä Tieteiden talolla. Tilaisuudessa kartoitettiin osallistujien koulutustarpeita ja perehdyttiin avoimen tieteen periaatteisiin ja hyötyihin.

Varsinainen avoimen tieteen osaajakoulutus muodostuu viidestä erillisestä koulutustilaisuudesta:

- Avoimen tieteen huomiointi tutkimuksen suunnittelussa
- Tutkimusaineiston avaaminen
- Avatun tutkimusaineiston hyödyntäminen
- Tutkimustuotosten avoin julkaiseminen
- Tutkimusprosessin avaaminen

Toteutus: Koulutuskokonaisuudet ovat erillisiä tilaisuuksia. Jokainen voi osallistua vain itseään kiinnostaviin koulutuskokonaisuuksiin. Jokainen koulutuskokonaisuus järjestetään syksyn 2015 ja kevään 2016 välisenä aikana kahtena vaihtoehtoisena päivämääränä. Asiantuntija-alustuksia voi seurata etäyhteydellä, mutta työpajoihin on pääsääntöisesti osallistuttava paikan päällä. [Tulevat osaajakoulutukset](#).

Kohderyhmät: Osaajakoulutuksiin ovat tervetulleita osallistumaan kaikki avoimesta tieteestä kiinnostuneet henkilöt kuten kirjastojen, tieto- ja tutkimushallinnon, tutkijakoulujen, opetuksen ja muiden mahdollisten henkilöstöryhmien edustajat.

Ilmoittautuminen: Jokaiseen tilaisuuteen ilmoittaudutaan erikseen. [Osaajakoulutukset, joihin voi ilmoittautua tällä hetkellä](#)

Kustannukset: Osaajakoulutus on maksuton.

Sinulla on mahdollisuus osallistua osaajakoulutuksen järjestämiseen esim. toimimalla kouluttajana ja/tai koulutusmateriaalien tuottajana. Tutkijana voit myös tulla kertomaan omasta tutkimuksestasi avoimuuden näkökulmasta. Kerro meille avoimeen tieteeseen liittyvistä koulutustarpeistasi. Ota yhteyttä: koulutuskoordinaattori sari.raisanen@helsinki.fi tai att-koulutus@postit.csc.fi.

Lisätietoja: [ATT-hanke](#).

ATT-tilannekatsauksen kokosi koulutuskoordinaattori Sari Räisänen.

Kuvatiedot:

Kirjastoverkkopäivät 2015, KK/Jukka Pennanen

[Sivun alkuun](#)